

*О. Е. Кірієнко, канд. екон. наук, доц.,
Донецький державний університет управління*

СТАНОВЛЕННЯ РИНКУ ФАКТОРИНГОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Факторинг – банківська операція, що передбачає придбання права вимоги на виконання зобов'язань у грошовій формі за поставлені товари чи надані послуги і прийняття на себе ризику виконання таких вимог і прийом платежів.

Факторинг є альтернативним варіантом фінансування підприємств (серед них банківський овердрафт, банківська позика, власні джерела тощо).

Для українського ринку факторинг є відносно новою послугою, яка користується попитом у світі та динамічно розвивається в Україні. Програму впровадження факторингу було розпочато в 1993–1994 роках. У 2006 р. Україна приєдналася до Конвенції про міжнародний факторинг.

Упродовж дев'яти місяців 2012 року спостерігається тенденція до збільшення обсягів надання фінансовими компаніями таких послуг, як факторинг (87 %). За станом на 30.09.2012 в Державному реєстрі фінансових установ міститься інформація про 128 фінансових компаній, які мають право надавати послуги факторингу. Протягом 9 місяців 2012 р. фінансові компанії уклали 14 908 договорів факторингу загальним обсягом 7 266,6 млн. грн. і виконали 13 829 договорів на суму 7 738,9 млн. грн.

Серед банківських установ, які сьогодні активно надають послуги факторингу, можна виділити: Райффайзен Банк Аваль, Укрексімбанк, Укрсоцбанк, Сведбанк і “ОТП Банк”. На ці банківські установи припадає приблизно 80 % вітчизняного ринку факторингу. Провідні позиції на ринку займає Укрексімбанк, портфель факторингу якого за сім місяців 2013 року збільшився на 55 % і досяг 900 млн. грн. У структурі портфеля з факторингового фінансування приблизно однакові частки займають підприємства торгівлі, промисловості й агропромислового комплексу.

Можна стверджувати, що в Україні факторинг знаходиться на початку свого розвитку (порівняно з загальносвітовими стандартами). У розвинутих країнах обсяг послуг факторингу становить до 10 % ВВП, в Україні – менше 1 %.

Повільне становлення ринку факторингу в Україні викликане складністю в розумінні факторингу через: недостатній рівень ознайомлення з послугою на українському ринку, асоціювання з кредитом, труднощі документообігу, незвичну систему оплати, складність у самостійному структуруванні операції та високий рівень вартості послуг (28–35 % річних). Банки воліють працювати з великими компаніями, обіг яких дозволяє їм заробити на комісійних доходах. В рейтингу джерел фінансування компаній середнього

та малого бізнесу факторинг займає 12 місце серед 21 можливих способів фінансування.

Для подальшого розвитку ринку факторингових послуг важливим є розуміння потенційними користувачами переваг факторингу, основні з яких такі: фінансування продажів товарів, яке не потребує оформлення застави і страхування; захист від можливих втрат при несвоєчасній оплаті покупцями поставленої продукції; можливість отримання до 90 % від суми поставленого товару; поліпшення стану дебіторської заборгованості.

Розвиток факторингу потребує створення інституційних умов (насамперед, податкового законодавства і нормативно-правової бази). Необхідно прийняти спеціальний закон “Про факторинг”.

Доцільним є створення пільгових умов для вітчизняних факторингових компаній, здатних успішно конкурувати з іноземними. І нарешті, факторинг для України – це новий бізнес, розвиток якого повинен супроводжуватись розробкою відповідних технологій та програмного забезпечення.